

Вісник

ЖИТТИ У ТАРМОНІІ З ПРИРОДОЮ!

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№5 (115)
ВЕРЕСЕНЬ-ЖОВТЕНЬ
2025 р.
Заснована
у 2006 році
Розповсюджується
безкоштовно

Карпатський біосферний заповідник – державна наукова природоохоронна установа міжнародного значення, включена до Всесвітньої мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО («Людина і біосфера») та нагороджена Європейським дипломом Ради Європи.

Це серце Карпат – осередок охорони природи, науки та екологічної освіти, який зберігає унікальні букові праліси, рідкісні види флори і фауни, забезпечує сталий розвиток гірських громад і підтримує баланс між людиною і природою.

ПРО ПРОБЛЕМИ СПЛАТИ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ

ФАКТИ ТА СИТУАЦІЯ

У вересні 2025 року Головним управлінням ДПС у Закарпатській області проведено документальну позапланову виїзну перевірку Карпатського біосферного заповідника з питань плати за землю за період 01.04.2023 – 31.07.2025. Акт перевірки вручено 2 жовтня 2025 року.

Перевіркою підтверджено право Заповідника, як закладу науки, на звільнення від сплати земельного податку з листопада 2024 року, що відповідає положенням пп. 282.1.4 ст. 282 Податкового кодексу України та індивідуальній податковій консультації ДПС № 1590/ПК/99-00-04-01-04 від 24.03.2025 р.

Водночас із 1 січня 2025 року Заповідник безпідставно позбавлено пільги через довільне тлумачення контролюючим органом положень Податкового кодексу України, постанови КМУ № 1913 від 28.12.2000 р. та умов договорів про рекреаційну діяльність.

Таке рішення суперечить як чинному законодавству, так і роз'ясненням Міндовкілля України та висновкам раніше проведених перевірок Держаудитслужби та внутрішнього аудиту Міндовкілля, які порушень не встановили.

Карпатський біосферний заповідник офіційно оскаржує ці рішення як в адміністративному порядку (до Державної податкової служби України), так і в судовому порядку, зокрема у справах, що перебувають на розгляді Закарпатського окружного адміністративного суду, Восьмого апеляційного адміністративного суду та Верховного Суду. Метою цих дій є захист законного права державної наукової установи на звільнення від сплати земельного податку, а також відновлення принципу правової визначеності щодо забезпечення підтримки місцевих громад через механізм додаткових дотацій із державного бюджету на компенсацію втрат від податкових пільг, наданих державою.

на 2-й стор.

ПРЕМІЯ «CORONA CARPATICA»

На п'ятій, ювілейній церемонії вручення міжнародної премії «Corona Carpatica», Секретаріат Карпатської конвенції (Відень), приєднався до організаторів премії як співзасновник

19 вересня 2025 року, у рамках відзначення Днів європейської спадщини, в еколого-освітньому центрі «Центр Європи», який споруджений відповідно до Постанови Верховної Ради України від 12 вересня 2002 року (якою доручалось: «створити протягом 2003-2004 років на території Карпатського біосферного заповідника (Закарпатська область) еколого-освітній центр «Центр Європи»), проведено 5-ту ювілейну Церемонію вручення нагород Лауреатам премії «Карпатська корона» (Corona Carpatica).

Нагадаємо, що Премія заснована з метою популяризації культурних та природних цінностей Карпат, розвитку європейського культурного та екологічного співробітництва,

а також просування принципів міжнародного добросусідства у 2020 році.

Засновниками премії є Творче об'єднання «Корона Карпати», Всеукраїнський екологічний науково-популярний журнал «Зелені Карпати» (Рахів, Закарпатська область, Україна), Карпатський біосферний заповідник (Рахів, Закарпатська область, Україна); Карпатська асоціація національних парків та заповідників (АСАНАР) (Татранська Ломниця, Словаччина), Міжнародна асоціація «Європейська мережа букових лісів» (м. Еберсвальде, Німеччина). Вона щорічно вручається у чотирьох категоріях («література», «образотворче мистецтво», «декоративно-прикладне мистецтво», «екологія») за оригінальний творчий стиль письменників та художників, включення теми Карпат у європейський контекст; інноваційний внесок у розвиток традиційних народних ремесел; систематичний внесок у поглиблення транскордонного екологічного співробітництва.

За рішенням Конкурсної комісії, на Церемонії, заступник директора Карпатського біосферного заповідника, головний редактор Всеукраїнського екологічного науково-популярного журналу «Зелені Карпати», доктор біологічних наук, професор Федір Гамор урочисто вручив дипломи та медалі Лауреатам Премії-2025:

- у номінації «Література» Борису Бунчуку (м. Чернівці, Україна), поету, літературознавцю, доктору філологічних наук, професору, члену Національної спілки письменників України – за оригінальне відтворення урбаністичних ритмів центральноєвропейського міста;

- у номінації «Декоративно-прикладне мистецтво» Йосипу Приймаку (м. Косів, Івано-Франківська область, Україна), майстрові художнього деревообробництва, багаторічному викладачеві Косівського державного інституту декоративного мистецтва, члену Національної спілки художників України за вагомий внесок у відродження гуцульського бондарства, осучаснення і розвитку традиції художнього випалювання по дереву, серію книг про народних митців Карпат;

- у номінації «Образотворче мистецтво» Лавранту Бокотей (с. Чинадієво, Закарпаття, Україна), живописцю, члену Національної спілки художників України – за унікальну образотворчу мову, нове прочитання візуальної філософії Українських Карпат;

- у номінації «Екологія» Васіле Куреляку (повіт Марамуреш, Румунія), доктору географії, голові Асоціації українських вчителів Румунії, члену наукової ради Природного парку «Гори Марамуреш» – за багаторічні еколого-етнографічні дослідження та вагомий внесок у

на 2-й стор.

На Карпатському форумі у Братиславі обговорювали проблеми впровадження Карпатської конвенції та дорожню карту сталого відновлення України

9-11 вересня 2025 року у Братиславі (Словаччина) пройшов 8-й Карпатський форум (Forum Carpaticum 2025), на якому у продовження успіху

Карпатського форуму-2023 «Майбутнє Карпат - критичні переходи» на перетині соціальних, політичних, екологічних та економічних викликів регіону, а також науково обґрунтованих рішень, зацікавлено обговорювались «Підсумки та побудова партнерства для сталого розвитку гірських і сільських територій».

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ

Окрім домінуючих тем у регіональних наукових та політичних дебатах, передбачених Порядком досліджень у рамках програми «Наука для Карпат» (S4C на 2022-2030), конференція 2025 року, приділила особливу увагу двом підтемам для підтримки різноманітних вразливих громад та місць регіону, а також наукових комунікацій між дисциплінами щодо «Розвитку потенціалу та сприяння участі вразливих груп у сільських та гірських регіонах через SSE у багаторівневій політиці сталого розвитку» й «Поєднання природничих та соціальних наук для сталого розвитку та досліджень, орієнтованих на вплив, через трансдисциплінарні підходи».

Форум організований та проведений за підтримки відповідних Програм та Фондів Євросоюзу та Програми Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища (ЮНЕП Відень) - Секретаріату Карпатської конвенції, Факультетом соціальних і економічних наук Університету Коменського в Братиславі (Словаччина). У його роботі взяла участь, в онлайн та офлайн режимах, велика група науковців, представників органів влади, місцевого самоврядування та громадянського суспільства з країн Карпатського регіону, а також провідні експерти з Німеччини, Італії, Великобританії, Іспанії, Швейцарії тощо. На пленарних засіданнях та 13 паралельних профільних сесіях заслухано та обговорено понад сто презентацій та доповідей.

Під головуванням керівника Секретаріату Карпатської конвенції Гарольда Егерера, на окремому пленарному засіданні розглянуто українське питання, зокрема презентовано та обговорено «Дорожню карту сталого відновлення України».

На сесіях «Важливість природоорієнтованих рішень у сталому розвитку гірських районів: трансдисциплінарний підхід» та «Збереження Карпатського скотарства» заступник директора Карпатського біосферного заповідника, професор Федір Гамор презентував доповіді: «Карпатський біосферний заповідник – ініціатор прийняття та промотор впровадження Карпатської конвенції» й «Пасторальне господарство та проблеми збереження біологічного різноманіття в Українських Карпатах». А на панельній дискусії «Муніципальне партнерство між Україною та Європейським Союзом» про досвід діяльності у цьому напрямку Ясінської громади Закарпатської області доповів староста села Чорна Тиса Анатолій Павлюк.

на 2-й стор.

ПРО ПРОБЛЕМИ СПЛАТИ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ

на 1-й стор.

ПРАВОВА І ФІНАНСОВА СУТЬ
Конституційні гарантії:
Стаття 142 Конституції України визначає: держава бере участь у формуванні доходів місцевих бюджетів і компенсує втрати, спричинені її рішеннями.

БЮДЖЕТНА КОМПЕНСАЦІЯ
Згідно зі статтями 97 та 103 Бюджетного кодексу України усі податкові пільги, які зменшують доходи місцевих бюджетів, компенсуються державою через додаткові дотації. Отже, звільнення заповідних земель від податку не позбавляє громади коштів – вони мають отримувати їх безпосередньо з державного бюджету.

РЕАЛЬНІ ФІНАНСОВІ МАСШТАБИ
Розмір земельного податку для природоохоронних територій (до 5% від нормативної оцінки ріллі) у 50 разів перевищує ставку для лісових земель (0,1%).

Починаючи з 2019 року Заповідником сплачено до місцевих бюджетів понад 250 млн гривень із державного бюджету. Проте після 2022 року, унаслідок законодавчих неузгодженостей (щодо права на звільнення земель Карпатського біосферного заповідника від сплати земельного податку, різних підходів до визначення нормативної грошової оцінки, порядку застосування та сплати штрафних санкцій, нарахованих органами ДПС, а також відсутності додаткової бюджетної дотації), та хронічного недофінансування з державного бюджету, станом на 1 листопада 2024 року утворилася заборгованість із земельного податку на суму понад 110 млн гривень.

Це стало підставою для адміністративного тиску на установу (позапланові пере-

вірки, штрафи, арешти рахунків, майна) і навіть кримінального переслідування директора та головного бухгалтера – попри те, що всі платежі проводилися з державного бюджету за ціловим призначенням відповідно до кошторису, а не з власних доходів заповідника.

ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ
За ініціативою Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Кабінет Міністрів України подав до Верховної Ради України законопроект № 10198 від 30.10.2023 р., який пропонує встановити справедливую ставку для земель природно-заповідного фонду – не більше 0,1% від нормативної оцінки, як і для лісових земель. Це дозволить відновити баланс між фінансовими інтересами держави, громади та збереженням природної спадщини.

ЕКОЛОГІЧНА СУТЬ
Проблема оподаткування заповідників виходить далеко за межі фінансових питань. Йдеться про усвідомлення того, яку реальну користь держава та місцеві громади вже отримують від існування природоохоронних територій.

Мова йде про так звані екосистемні послуги, до яких належать: збереження біорізноманіття та підтримання унікальних природних ландшафтів, що є життєво важливими для забезпечення стабільності екосистем і якості життя людини; регулювання клімату, очищення повітря та забезпечення якісних водних ресурсів; стабілізація ґрунтів і накопичення вуглецю, що безпосередньо впливає на пом'якшення наслідків змін клімату; розвиток туризму, оздоровлення, освіти, науки та збереження культурної спадщини; формування позитивного іміджу України як екологічно відповідальної європейської держави.

Ці екосистемні послуги прямо визначені в Мадридському плані дій ЮНЕСКО та мають конкретну економічну цінність, що підлягає державному визнанню, політичному розумінню та правовому захисту.

СЛОВА ДИРЕКТОРА: «Ми не допустимо, щоб установу міжнародного значення, яка охороняє унікальні букові праліси Карпат, знищили протиправними рішеннями.

Це не лише питання податків – це питання честі держави і збереження природи для майбутніх поколінь».

ЗАКЛИК ДО ДІЇ
Карпатський біосферний заповідник звертається до:

Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України, Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України, Комітету Верховної Ради з питань екологічної політики та природокористування, з проханням невідкладно втрутитися та відновити законність та право Карпатського біосферного заповідника на застосування пільги – звільнення від сплати земельного податку відповідно до пункту 282.1.4 Податкового кодексу України.

Заповідник закликає забезпечити справедливе оподаткування земель природно-заповідного фонду, гарантувавши правовий і фінансовий захист державних наукових природоохоронних установ, які виконують функції наукового, природоохоронного, екологічного та міжнародного значення.

ВИСНОВОК
Карпатський біосферний заповідник – це інвестиція у життя, стабільність та міжнародна репутація України.

Його фінансування – обов'язок держави, а не предмет оподаткування.

Захистимо природу разом – заради нашого спільного майбутнього!

Микола РИБАК, директор КБЗ, заслужений природоохоронець України.

ПРЕМІЯ «CORONA CARPATICA»

розвиток українсько-румунської співпраці на Мараморщині.

Вітаючи лауреатів та організаторів Премії, голова секретаріату Карпатської конвенції (Відень) Гаральд Егерер високо оцінив її роль для популяризації культурних та природних цінностей Карпат, розвитку європейського культурного та екологічного співробітництва, а також просування принципів міжнародного добросусідства. Ця робота співпадає з метою та цілями Карпатської конвенції, яка також зародилась в Україні, у місті Рахові, у надрах Карпатського біосферного заповідника. Він наголосив, що Секретаріат Карпатської конвенції приділяє велику увагу українським проблемам. Так зокрема, на проведеному щойно у Братиславі Карпатському Форумі засуджувалась жорстока агресія росії проти українського народу, розглядалися шляхи припинення війни та післявоєнної відбудови тощо.

Важливо також, що в наступні роки Україна буде головувати в Карпатській конвенції. Гаральд Егерер оголосив, що розглянувши наше клопотання та враховуючи важливість Премії для популяризації культурної та природної спадщини, що дуже важливо для Карпатської конвенції, Секретаріат Карпатської конвенції прийняв рішення приєднатися до організаторів Премії як її співзасновник.

А професор, доктор Ганнес Кнапп, співголова Міжнародної асоціації «Європейська мережа букових лісів» (м. Еберсвальде, Німеччина) звертаючись до учасників Церемонії, наголосив: «Чудово, що ви продовжуєте вручати премію «Corona

Carpatica», попри війну та кризу. Культура, охорона природи, дружба та співпраця – це важливий внесок у мир і майбутнє. Мої вітання лауреатам, а також вам та вашій команді з організацією премії у складних умовах».

На зібранні зі словами вітання виступили також голова Рахівської районної ради Діана Бабинець, керівниця апарату Рахівської районної військової адміністрації Віталіна Гуцул й Рахівської міської ради Ірина Сенюк, письменник, лауреат Шевченківської премії Василь Герасимюк (м. Київ), кандидат біологічних наук, провідний науковий співробітник Інституту екології Карпат НАН України Оксана Марискевич (м. Львів), голова живописної секції Закарпатського обласного осередку Національної спілки художників України, заслужений художник України Василь Вовчок (м. Ужгород), голова Косівського регіонального осередку Національної спілки письменників України (м. Косів Івано-Франківської області) Василь Шкурган, доктор філософії з мистецтвознавства, доцент Закарпатської академії мистецтв (м. Мукачево, Закарпатської області) Ігор Луценко та інші.

Модерував на зібранні координатор Творчої асоціації «Corona Carpatica», письменник, журналіст, лауреат всеукраїнських літературних премій імені Павла Тичини; імені Бориса Нежерди; «Князь Роси» імені Тараса Мельничука та інших Василь Кухта.

В еколого-освітньому центрі "Центр Європи" створено галерею Лауреатів премії та розгорнуто виставку їхніх творів.

Федір ГАМОР.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ

Великий успіх мала також представлена Ясінською громадою та Карпатським біосферним заповідником виставка, на спеціальному Карпатському ярмарку, на якому демонструвались ідеї, продукти та ініціативи у рамках Форуму.

На зустрічі із керівником Секретаріату Карпатської кон-

венції Гаральдом Егерером обговорили можливість проектної підтримки Карпатського біосферного заповідника та щодо участі Секретаріату Карпатської конвенції у заходах із організації Міжнародної премії «Карпатська корона».

Федір ГАМОР, заступник директора КБЗ, д.б.н., професор.

на 1-й стор.

ТРАДИЦІЯ НАША НЕЗМІННА

До дня захисників та захисниць України, який щорічно відзначається 1 жовтня, колектив Карпатського біосферного заповідника знову зібрався, щоб накрутити та пригостити наших героїв смачненькими домашніми голубцями.

Купили все необхідне і спільними зусиллями із 96 кг капусти накрутили голубці.

Також 1 жовтня у нашій установі директор КБЗ, заслужений природоохоронець Микола Рибак привітав усіх присутніх зі святом, подякувавши нашим захисникам за важку щоденну працю, їхню нелегку боротьбу за наше майбутнє, за захист та мирне небо над головою, вручивши матеріальну подяку кожному герою.

Адже і досі 15 мобілізованих працівників Карпатського біосферного заповідника продовжують службу у лавах Збройних Сил України.

Дякуємо кожному, хто бере участь у цій благородній справі.

Щира подяка всім, хто носить почесне звання - ЗАХИСНИК УКРАЇНИ!

Бажаємо сили, мужності та незламного духу.

Дякуємо вам за неймовірну силу та відвагу! Ці слова кожному, хто стоїть на варті нашого миру та спокою.

З Днем захисника України!

Слава Україні!
Героям слава!

Наталія САВЛЯК, провідний редактор редакційно-видавничого відділу наукових та науково-популярних видань.

На відзначення World Cleanup Day у Карпатському біосферному заповіднику відбулися масштабні екологічні. Прибирання провели у всіх природоохоронних науково-дослідних відділеннях.

Особливу увагу ми зосередили на очищенні туристичних маршрутів, рекреаційних зон та знакових локацій, які щороку приваблюють тисячі відвідувачів.

Зокрема, було проведено прибирання: місць відпочинку та прилеглих лісових насаджень уздовж маршруту «урочище Козьмешчик — гора Говерла»; території Долини нарцисів; ділянок в Угольському ПНДВ.

ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ПРИБИРАННЯ

Учасники толоки збирали сміття, загірбили сухе листя, очищали територію від бур'янів та гілок. Найбільшою складністю було вивезення зібраного сміття, адже з деяких ділянок його можна забрати лише високопрохідними автомобілями. Але ми впоралися!

Чому це важливо?

Природа дарує нам неймовірні краєвиди та відпочинок. У відповідь вона потребує лише поваги й турботи.

Пам'ятаймо прості правила: не залишайте сміття після себе, забирайте його з собою до найближчого сміттєзбірника; користуйтеся багаторазовими пляшками та торбинка-

ми; не ламайте гілки та не руйнуйте природні об'єкти; дбайте про чистоту стежок і місць відпочинку.

Кожна пляшка, залишена у горах, залишається там на десятиліття, а кожен пакет може зіпсувати красу, яку ми так любимо.

Карпати — це не лише природа, це наша спадщина, наше майбутнє і наша відповідальність. Якщо ми не збережемо їх сьогодні, завтра нам буде нічого показати своїм дітям.

Бережімо Карпати разом, бо вони — серце України!

Аліна ТОМЕНЮК, провідний фахівець з екоосвіти.

НОРКА ЄВРОПЕЙСЬКА

На території Карпатського біосферного заповідника зареєстровано 34 види ссавців, які занесені до Червоної книги України.

Одним з найменш вивчених видів є норка європейська — *Mustela lutreola*. Це дрібний хижий ссавець з родини кунцевих, довжина тіла якого становить 32-43 см, довжина хвоста — 12-19 см, а маса 550-800 грам. Цей вид знаходиться під загрозою зникнення та занесений до Червоної книги України.

Норка селиться по берегах невеликих річок або струмків, порослих багатою рослинністю. Раніше це був мисливський вид. В Україні нараховується при-

близно 200-300 особин. Тварина веде осілий спосіб життя. Типовим житлом є нора з надводними входами діаметром 8-10 см. Живиться норка рибою, жабами, раками, молюсками, комахами та мишами. Вид поширений на території Іспанії, Франції, Румунії та України. Коли норка була поширена по всій Європі, але зараз зникла на більшій частині свого ареалу.

До цього часу на території заповідника фіксувались тільки сліди норки, однак по слідах неможливо визначити, до якого виду вона належить. У багатьох місцях Європи європейську норку вже давно витіснила американська.

Норка американська більша за розмірами, зокрема її вага може досягати до двох кілограмів. Американська норка має темніше хутро. Але основна відмінність між цими двома видами, яку зразу можна помітити — це біла пляма на мордочці. У європейської норки вона охоплює і верхню, і нижню щелепу, а в американської ця пляма тільки на нижній щелепі. Норка американська є інвазивним видом, який поширився зі звіроферми, де спеціально вирощувався для виробництва хутра.

Науковому співробітнику зоологічної лабораторії Василю Сарані в травні цього року вдалося спостерігати та сфотографувати норку у Кісвлянському природоохоронному науково-дослідному відділенні.

Василь згадає, як йдучи по лісу, помітив рух у траві. Повільно підійшовши ближче, побачив нору, з якої виглядала морда тварини. Норка поведилася спокійно, не боялася людини. Тварина почала рухатися вздовж пересохлого русла потоку, шукаючи поживу. Тепер маємо документальне підтвердження — на території заповідника дійсно живе норка європейська.

Михайло ПРОЦЬ, провідний інженер зоологічної лабораторії.

SMART-ПАТРУЛЮВАННЯ

Інспектори Карпатського біосферного заповідника вчаться спостерігати за природою по-новому!

Нещодавно науковці заповідника провели важливе навчання для працівників нового Груниківського відділення. Тема — використання програми SMART для ефективного управління природоохоронними територіями.

Що таке SMART і чому він такий важливий?

SMART — це не просто програма, а сучасний інструмент, що значно підвищує якість роботи служби державної охорони.

Він дозволяє: збирати комплексні дані про флору та фауну в реальному часі; синхронізувати інформацію на сервері, щоб вона була доступна для аналізу; отримувати точні відомості про місця зростання рідкісних видів і виявляти причини негативного впливу.

Нові можливості для Груниківського відділення

Під час навчання працівники відділення дізналися, як правильно фіксувати ботанічні та зоологічні об'єкти, на які рослини та гриби з Червоної книги України потрібно звертати увагу, а також як працювати з системою.

Цей досвід вже довів свою ефективність. У відділеннях, де SMART використовується з 2022 року, вже відмічені значні покращення: підвищилася якість зібраних даних; стало можливим спостерігати за більшою кількістю видів; відкрито нові місцезростання рідкісних рослин; фото- та геолокація допомагає науковцям при аналізі і опрацюванні даних.

Тепер і колеги з Груниківського відділення озброєні сучасними знаннями та інструментами, щоб зробити охорону природи ще більш ефективною!

Алла КОЗУРАК, старший науковий співробітник ботанічної лабораторії.

ОБСТЕЖЕННЯ ВИСОКОГІРНИХ ПАСОВИЩ

Одним з напрямів діяльності Карпатського біосферного заповідника є підтримка ведення традиційного господарювання на високогірних луках-полонинах.

Для вивчення окремих питань, пов'язаних з цим, науковці здійснили експедиційне обстеження полонинських господарств, що знаходяться у зоні діяльності Карпатського біосферного заповідника, а саме Кевелівського і Рахів-Берлібаського ПНДВ.

Обстежено високогірні луки та досліджено систему ведення тваринництва і використання високогірних лук на полонинах Шумнеска, Менчул Квасівський, Джоржева Прелюка, Роза Вітрів, Вібчина, Гропа, Камені.

Крім того, проведено опитування тваринників щодо проблем, які виникають при літуванні в цьому сезоні. Серед таких є забезпечення паливними дровами, будівельним лісом для ремонту господарських

споруд, прочистка доріг від аварійно-небезпечних дерев, що вирішується заповідником.

Вивчено досвід тваринних господарств підприємців, що організували сучасну переробку молока на полонинах Менчул Квасівський і Роза Вітрів.

Також обстежено полонину Гропа, де влаштовано показове полонинське господарство і в цьому сезоні літувалося понад 600 голів овець, з яких 250 фермерського господарства.

Для більш ефективного використання високогірних лучних екосистем та продуктивних якостей тварин науковцями надано консультації і технічні рекомендації, запропоновано ряд пропозицій. Серед них, запровадження екологічно обґрунтованих норм випасів, які передбачають оптимізацію пасовищного навантаження на окремі ділянки поблизу стійбищ, запровадження загінної системи випасів із застосуванням електропастухів.

Надано пропозиції щодо використання рідких органічних добрив для поливу і удобрення, що значно поліпшить склад кормових рослин пасовищ.

Микола ВОЛОЩУК, к.б.н., завідувач ботанічної лабораторії.

ЩИРІ СПІВЧУТТЯ

Колектив нашої природоохоронної установи приносить щирі співчуття з приводу несправної втрати дружини — Михайлу Дмитровичу Процю, провідному інженеру зоологічної лабораторії та рідній сестрі Наталії Дмитрівні Костич, завідувачці бібліотеки, усім близьким та родичам померлої.

Ганна Дмитрівна Проць свою трудову діяльність розпочала робітницею Рахівського сокового заводу. Закінчила спеціальний Київський фінансовий технікум. Працювала у Карпатському біосферному заповіднику на різних посадах, зокрема бухгалтером з 1977 по 1980 роки, економістом. Головним бухгалтером була призначена у 1995 році. Цю посаду займала близько 15 років, аж до виходу на пенсію.

За цей час зарекомендувала себе принциповою працівницею, вимогливою до себе та підлеглих.

За час своєї роботи доклала чимало зусиль для організації роботи служби бухгалтерського обліку, підготовки і здачі звітів і балансів до Мінекобезпеки та місцевих органів влади.

Добрий спомин та світла пам'ять про Ганну Дмитрівну назавжди залишаться у серцях рідних та близьких.

Споживайте з Богом. Вічна пам'ять.

Вітаємо!

Ювілеї відзначили у вересні-жовтні:

Микола Миколайович БРАНА – інспектор з охорони ПЗФ I категорії Рахів-Берлибаського ПНДВ;
Михайло Васильович БАБИЧ – інспектор з охорони ПЗФ I категорії Груниківського ПНДВ;
Василь Михайлович МАЙОР – інспектор з охорони ПЗФ I категорії Груниківського ПНДВ;
Семен Семенович ЧЕРВАК – майстер з охорони природи Чорногірського ПНДВ;
Василь Іванович БОЧКОР – інспектор з охорони ПЗФ I категорії Кузійського ПНДВ;
Олександра Георгіївна КОЛОСОВА – провідний фахівець відділу ТЕО;
Марія Степанівна ПРИЙМАК – прибиральник службових приміщень Богдан-Петроського ПНДВ.

У цей дорогий для серця день
Бажаєм квітів і пісень!
Від друзів – щирих привітань,
Від неба – здійснення бажань!
Від сонця – світла і тепла,
Щоб доля щедрою була!
І не спинити часу лік,
Нехай щастить весь довгий вік!

Захисники:
Ігор Васильович МАНДЗЮК – провідний юрисконсульт юридичного сектору;
Микола Іванович НЕБЕЛА – водій автотранспортних засобів I класу відділу ТЕО;
Руслан Юрійович ГЛЕБ – старший науковий співробітник лабораторії лісознавства.
Бажаємо йти вперед і перемогати, всі перешкоди легко долати, мрії та мети швидко досягати, з кожним роком щасливішим та мудрішим ставати!

Адміністрація заповідника.

ТРЕНІНГ З ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ

8–9 вересня працівники Карпатського біосферного заповідника пройшли дводенний тренінг з надання першої допомоги, який провела сертифікована інструкторка ТОВ "Центр Першої Допомоги" Червоного Хреста України Анжеліка Музиченко.

Навчання тривало 12 годин та охопило ключові теми, необхідні для швидкого реагування у надзвичайних ситуаціях: алгоритм надання першої допомоги (огляд місця події, постраждалого, виклик швидкої допомоги); серцево-легенева реанімація дорослих, дітей та немовлят, у тому числі потопельників; використання автоматичного зовнішнього дефібрилятора (АЗД); надання допомоги при непротектності дихальних шляхів; зупинка кровотеч (зовнішніх, внутрішніх, носових, травматичної ампутації); допомога при шоковому стані, пораненнях, укусах тварин; дії при травмах кінцівок, голови, хребта та тазу; надання допомоги при опіках, обмороженнях, переохолодженні, тепловому ударі, отруєннях та непритомності.

Усі учасники тренінгу отримали міжнародні сертифікати за успішне проходження навчання.

Тренінг був не лише корисним, а й надзвичайно цікавим: завдяки практичним вправам учасники змогли відчувати впевненість у своїх діях, отримали нові знання та закріпили їх у реалістичних ситуаціях.

Висловлюємо щирі подяку Франкфуртське зоологічне товариство в Україні // FZS Ukraine за організацію, підтримку та створення всіх умов для комфортного й ефективного навчання.

Також окрема подяка Анжеліці Музиченко за професійність, доступну подачу матеріалу та натхнення до навчання.

Знання та навички, отримані під час цього тренінгу, є безцінними для роботи в природоохоронній сфері, адже знання отримані сьогодні, можуть врятувати життя завтра.

Аліна ТОМЕНЮК,
провідний фахівець з екоосвіти.

ДОСЛІДЖЕННЯ ГІРСЬКИХ ЯЛИННИКІВ

У жовтні науковці лабораторій лісознавчої, ботанічної та екологічного моніторингу здійснили польові дослідження гірських ялиників Марамо-роського заповідного масиву.

Особлива увага була зосереджена на ділянках, які передані під охорону Карпатського біосферного заповідника, відповідно до Указу Президента України №5/2022 "Про зміну меж території Карпатського біосферного заповідника".

Гірські ялиники, які на південному мегасхилі Українських Карпат природно зростають на висоті понад 1300 м н.р.м., відіграють важливу роль у водному балансі, оскільки саме тут беруть початок більшість гірських водотоків. Завдяки збереженості природної рослинності, мохово-лишайникового покриву та лісової підстилки, поверхневі води дощового та снігового походження переходять у глибинні шари ґрунту, акумулюючи вологу у період сильних зливових дощів та віддаючи її у посушливі періоди.

Під час досліджень: проведено вивчення динаміки деструктивно-відновних процесів у деревостанах, здійснено описи фрагментів рослинних угруповань розрідженого високогірного ялинового лісу з переважанням сфагнових мохів, гілокомію блискучого, дикрану мітлоподібного, зозулиного льону та ін.

Також відібрано зразки ґрунту, різних видів рослин, лісової підстилки та різних видів грибів для проведення їх аналізу на макро- та мікрокомпонентний вміст.

Паралельно відібрано проби води із водних об'єктів масиву для проведення їх хімічного аналізу у лабораторії заповідника.

Результати досліджень буде подано до наукових та науково-популярних видань.

Микола ВОЛОЩУК,
к.б.н.,
завідувач ботанічної лабораторії.

КБЗ НА МІЖНАРОДНІЙ НАУКОВІЙ АРЕНІ

21–22 вересня 2025 року на базі університету м. Новий Сад (Сербія) відбулася міжнародна науково-практична конференція «Збереження біорізноманіття аборигенних видів тварин у країнах Карпатського басейну».

Карпатський біосферний заповідник гідно представив науковий співробітник, канд. с.-г. наук Василь Терпай, який виступив із доповіддю: «Аборигенні породи великої рогатої худоби Карпат – основа наукових та трансграничних аспектів впровадження Карпатської конвенції та протоколів до неї».

Під час конференції він також представив учасникам діяльність Карпатського біосферного заповідника та передав друковані видання англійською мовою: «Природа Карпат» – професору Петеру Хренеку (аграрний університет м. Нітра, Словаччина); «Зелені Карпати» – професору Андрію Гашпарді (університет ветеринарної медицини м. Будапешт, Угорщина).

Другий день заходу був присвячений ознайомленню з роботою Національного парку Сербії «Засовіца», де учасники мали нагоду побачити природоохоронну діяльність та підходи зсередини.

Міжнародна співпраця у сфері збереження біорізноманіття – не лише науковий обмін, а й крок до спільних природоохоронних рішень.

Василь ТЕРПАЙ,
науковий співробітник ботанічної лабораторії.

Контактні телефони: (03132) 2-21-93, 2-29-14.
Електронна пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
<https://kbz.in.ua>
Засновник і видавець:
Карпатський біосферний заповідник.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
вул. Красне Плесо, 77,
а/с 8, м. Рахів, 90600,
Закарпатська обл.

РЕДКОЛЕГІЯ:
Федір Гамор (шеф-редактор),
Микола Рибак,
Богдана Москалюк,
Юрій Беркела,
Наталія Савляк (верстка),
Олег Борик.

Відповідальність за достовірність фактів
несе автор.

Газету віддруковано: ФОП Федченко С.В.,
61070, вул. Чкалова, б. 32-А, кв. 32, м. Харків
Тираж – 1000 примірників.